

Øg Æresfølelsen, og vi skal sejre stort!

Taler
Bjørnstjerne Bjørnson

Dato
20 juni 1897

Sted
Lillehammer

Omstændigheder
Amtsvenstremødet

- 1 For at naa frem til det, jeg vil, maa jeg skabe mig Forstaaelse ved at pege paa det
Dobbeltsidige i vort Forhold til Sverige. Det kommer best frem ved to ganske
korte Fortællinger. Jeg var for nogle Aar siden i Sverige som Gjæst hos en
Familie, jeg kjender og har kjær fra gammelt. Vort Venskab har holdt sig
5 gennem alle disse Kampens Aar, hvad jeg nævner, fordi det er et vakkert
Eksempel paa, hvordan det skulde være. Der er jo ogsaa Familier i Norge, skjønt
faa, hvis Venskab har holdt sig fra gammelt, skjønt de er af Højre, jeg Venstre.
Men saadant skulde jo være vanskeligere, naar det gjælder Sverige. Og jeg synes,
der er mere af det, man kan kalde ægte Civilisation i dette gamle Folk end i vort.
- 10 Nu, vi sad der og talte sammen, og jeg vilde da vide, hvad det egentlig var for
noget hos det svenske Folks ledende Politikere, som gjorde, at de kunde tænke
paa at ville overfalde os i 1895. Hvad svarte de mig saa? Jo, vi tror om
Nordmændene, at de, om vi kom i Nød, ikke vilde være med os. Vi tror endog,
at om Rusland anfaldt os, kunde det hænde, at de tog Parti med Russland mod
15 os. Jeg har været meget borte fra Landet og ikke altid været nogen god Avislærer,
jeg maa jo følge med, der jeg bor, og faar ikke Tid til Alt. Saa hvis noget saadant
nogengang har været oppe i norsk Blad, jeg har ikke seet det, det var for mig
noget ganske Nyt og noget Forfærdeligt. Og jeg sagde, det var en stor Ulykke, at
disse to Folk kjendte hverandre saa lidet. Ti det er jo saa langt fra, at vi i et
20 saadant Tilfælde vilde svige Sverige eller vor Pligt, at netop det, at vi havde
uafgjort Strid med det svenske Folk, vilde lægge om muligt endnu mere Styrke i
vor Understøttelse, hvis Sverige kom i Nød. Jeg kom hjem og fortalte om denne
svenske Opfatning til Meningsfæller og blandt disse til Fridtjof Nansen, og jeg
sagde i den Anledning til flere ledende Venstremænd, at vi Nordmænd skulde,
25 just fordi vi maa føre den unionelle Strid videre og tilende, tage en eller anden
stor Lejlighed og gjøre Svenskerne sikre paa, at i Fare vilde vi staa ved deres Side.
Vi er et pligttro Folk og heller ikke noget dumt Folk. Vi indsaa i et saadant

Tilfælde meget godt, at dersom Sverige bukkede under, kom Turen ogsaa til os.

30 Og det, jeg her har nævnt, var - jeg ante det straks, jeg læste Nansens Tale i Stockholm, og han har selv fortalt det - Grunden til, at han tog Lejligheden til at forsikre det samme. Har Nansen været angrebet af den Grund, saa faar man ogsaa angribe mig. Men han har da hellerikke været angrebet for, hvad han sagde, men for hvad han ikke sagde, fordi han ikke først skjældte Svenskerne ud,
35 - hvad der vel ikke der netop var Stedet til! Nej, jeg har aldrig hørt nogen i Venstre sige, at Norge burde tage Parti med Rusland mod Sverige eller overhovedet svige Sverige, hvis det kom i Nød. Er der nogen her, som har hørt noget saadant? Lad os da rejse os til Tegn paa, at det er sandt!

40 Nu kommer jeg til den anden Fortælling. Da jeg kom tilbage fra Amerika under Vetostriden, var naturligvis en af de første, jeg besøgte, Johan Sverdrup. Han var da syg og maatte af den Grund bo i Kristiania. Han spurte mig, hvordan jeg nu fandt mig i Norge. Jeg svarede, at jeg syntes, alt det, vi holdt af, havde vokset, siden jeg var hjemme. Det synes jeg ogsaa, sagde han, "og du er altsaa glad ved at
45 være kommet hjem igjen?" - Der er kun én Ting, som bedrøver mig, - og det er, at du er saa syg. - Da sprat han op og begyndte at drive, som han plejede, og udviklede, hvor absolut nødvendigt det var at faa Hærordningen til at gaa, - I ved, hvor Højre og Højres Regjering den Gang lagde sig i Vejen for Militærkomiteen. Og han fortalte, at han i Anledning af den Sag var i slig
50 Spænding, at den undergrov hans Helbred ligesaa meget som Overanstængelse i Arbejdet. Og saa tilføjede han: Jeg siger dig, at Norge kun har én Fiende, og denne Fiende er Sverige. Dette er den anden Side: Norge har bare én Fiende, og det er Sverige. Det mener jeg ogsaa den Dag idag.

55 Men ligesaa lidt mente Sverdrup, som jeg mener det, at det er det svenske Folk, som er vor Fiende; det er Ledningen af den svenske Politik overfor os. Og der er noget i selve Forholdet, som manges Gang bliver os fiendtligt. Det behøver ikke at være det. Naar to Heste spændes for samme Vogn, og den ene trækker fort og den anden langsomt, saa er jo det i og for sig ikke noget fiendtligt; men det kan
60 bli. Det svenske Folk er os i mange Henseender saa uligt, som det gaar an for Frænder at være; det har en saa forskjellig Historie og en saa forskjellig Udvikling og staar os ogsaa institutionelt saa fjernt, at dette kan jo i Længden afgive fiendtlige Forhold. Jeg behøver bare at nævne, at de har et Overhus, som væsentlig hviler paa Rigdom og stanser snart sagt alle Reformer. Men vi er et
65 Folk, som vil frem, og hører utvilsomt i Politiken til Verdens fremmeligste Folk. Saa maa vi huske den fælles Konge, og han er svensk, er svensk opdraget og har

svenske Venner, og fordi han, som andre, naar det gjælder, helst tyr til Venners Raad, faar han svenske Raadgivere, ogsaa naar det gjælder os.

70

Men dette gir ofte Forhold, som kan blive noksaa onde, jeg sagde fiendtlige. Det svenske Folk staar endnu langt tilbage for os i politisk Udvikling. Endnu har de i Sverige ikke noget Højre og Venstre. Med Undtagelse af Rusland, Tyrkiet og Mecklenburg, som man har seet det sammenlignet med, er Sverige det eneste Land i Europa, som ikke har et virkeligt liberalt Parti. Jeg ved nok, at der er et saadant under Dannelsen; men det er ikke nok, at et Parti har dannet sig. Det maa have arbejdet og vovet noget for at kunne melde sig som et politisk Parti, og Sverige har intet liberalt Parti, før der kommer et Parti, som baade har Vilje og Magt til at tale vor Sag i Sverige. Vi har liberale Mænd og Kvinder, som forstaar os, i Sverige, men intet Parti. Dette Forhold er for os et fiendtligt og afsætter ofte en stor Fare. Det har gjort det før og gjør saa i dette Øjeblik. Den ene Del af det norske Folk vurderer ikke dette stærkt nok. Var der Følelse af Farerne derved, vilde Højre og navnlig Højres Presse indtage en helt anden Holdning.

75

80

85

Alligevel, dette er Ting, som ingen kan gjøre for, som er født af givne Forhold, Modsætninger i Institutioner, Tænkesæt og Væsen. Men nu kommer vi til det, som de kan for. Jeg kan ikke her, hvor det gjælder et personligt Forsvar, give mig til at fortælle Foreningens Historie, ikke engang det største og væsentligste, som har skilt os. Men jeg vil pege paa noget i sin Helhed, som jeg ikke har seet nævnt.

90

Det er dette. Vi fik i 1814 en Pagt istand med Sverige, som ved sin Ordlyd, ved Ordlyden i selve Dokumenterne og de Akter, som ledsagede dem, ikke kunde stærkere og sikrere, end de gjør, sige os, at vi gik ind i hin Forening som et suverænt Folk med et andet suverænt Folk paa Ligestillethedens fulde Grund. Dette er det officielle.

95

Men saa kommer der op Historieskrivere, Forskere og Statsretslærere, der gaar Haand i Haand med dem, som har Ledelsen af Sveriges Politik. Og de irettelægger Dokumenter og Breve bagom de andre og understreger i de fremlagte Dokumenter Ting, som gjør det modsatte Indtryk af, at vi skulde være et suverænt og ligestillet Folk. Ifølge denne Undermening er vi ikke suveræne og kan ikke rejse samme Krav paa Selvstændighed som Sverige. Og det er saa langt fra, at disse svenske Forskere og Politikere skammer sig over slig tvetydig Færd, at istedetfor at skamme sig over den og underkjende den og holde sig til de

100

105

officielle Akter, fryder de sig over den og bruger den imod os og nægter os paa Grundlag af den vor Suverænitet. Jeg har ikke seet og kan ikke faa se et stærkere Bevis paa fiendtligt Sindelag imod os i Sverige end dette, at man saaledes
110 fremlægger sine Fædres Tvetydighed som Vaaben mod os.

Saa kommer jeg til noget andet og nærmer mig til det, som her er Stridsspørsmaalet. Lige fra Vetostridens Dage har der fra svensk Side været skrevet tvetydige Opsæt mod os i udenlandske Blade. Men nu er det et meget
115 stærkere fulgt systematisk Princip at bagvaske os i den udenlandske Presse. Jeg skal kun holde mig til det, som gik forud for Truslerne eller Planerne eller Rustningerne mod os i 1895. Paa det var ikke Nordmændene agtpaagivne nok. De blev indledet med en skarp Kanonild i hele den udenlandske Presse. Det vrimlede af Angreb paa Norge, og jeg tror at vide, hvorfra de stammede. Se nu i
120 det engelske "Pall Mall Gazette" for 12. Februar 1895 - og af den Art var de allesammen. Det gik ud paa, at nu var der ingen Udsigt til Forlig for Sverige med sin kjære Nabo, før kraftige Midler var blevet brugt. Fejlen var, at Sverige havde fra først af indrømmet Norge formeget Selvstyre. Nordmændene var ikke noget selvstændigt Folk og vilde heller ikke faa Lov til at blive det, ikke mere end
125 Irlænderne er det eller kan faa Lov til at blive det. Og Nordmændene vilde nok tilsist faa Øjnene op for dette, hvis kun Kong Oscar var Mand for at staa urokkelig fast.

Naar man vil vide, hvorfra en Ting stammer, saa er det første, man spør om,
130 hvem der har Fordelen af den. Det er som med Japantraktaten. Hvem havde Fordel af at nægte os Særtraktater? Var det Japan? Nej, det har nok bare de Ledende i Sverige, og følgelig skjønner vi ogsaa, hvem der har bevirket Nægtelsen. Har England nogen Fordel af, at vi ikke skulde være et selvstændigt Folk og af, at Kong Oscar skulde staa fast? Ovenpaa denne voldsomme
135 Kanonade i den tyske og engelske, tildels ogsaa den franske Presse, var det, at man i Sverige arbejdede sig frem til den Trusel, den Fare, som ved Siden af andre Overvejelser gjorde, at Stortinget nedsatte Forhandlingskomiteen.

Det er jo blevet Taktik for Højrepressen nu at nægte, hvad der foregik i 1895.
140 Men lad dem gaa ind i Sverige. De nægter det ikke der, nogle, fordi de ikke respekterer os nok til at nægte det, en Del, fordi de er harme, og andre, fordi det nu engang er sandt. I dette Tilfælde som i flere andre er Højrepressen mere svensk end Svenskerne selv.

Jeg skal omtale en Episode fra 1895, der er fortalt os fra Sverige, og det siges
altsaa der, at Svenskerne dengang blev udsat for en kold Straale udenfra. Det
heder, at den franske Minister erklærede, at hvis Sverige gjorde Norge noget,
vilde en fransk Flaade sejle op, og at den russiske Minister sluttede sig til den
150 franske. Dette tror jeg ikke længer bliver saaledes i sin Almindelighed nægtet; jeg
har selv meddelt Rygtet offentlig i et tysk Tidsskrift, uden at det er blevet
nægtet. Jeg tror, der er noget i, at der blev gjort Skridt til Fordel for os - er det
ikke sandt, bør det komme frem, saa det kan dementeres - af Frankrige med
Rusland i Ryggen. Og er det sandt, saa har Frankrige og Rusland vist det norske
155 Folk en stor Velgjerning og Sverige kanske en endnu større.

Og da vil jeg for min ringe Del faa Lov til at minde om, hvorledes jeg tildels
ganske alene gennem flere Aar modsatte mig den rasende Maade, hvorpaa der
blev skrevet om og truet med Rusland under Forsvarsrummelens første Dage.
160 Jeg blev forfulgt af Højrepressen som et Skogens Dyr, fordi jeg mente, at et stort
Folk i vore Dage har andre Veje end Erobringens, hvis det trænger at komme
frem til Havet, der maatte findes fredelige Midler. Jeg skrev ogsaa i engelske,
tyske og franske Blade mod denne Hidsning, og jeg ved, at en Artikel af mig i
"Politiken", under den afdøde Zars Ophold i Kjøbenhavn, naade helt frem. Saa
165 jeg tror, jeg har en liden Del i, at de har seet sandt paa Forholdet mellem Norge
og Sverige. Det er ialfald den eneste Vej, vi har, at skrive i de store udenlandske
Blade, og skulde de nu ogsaa kunne spørre os den Vej, var vi et fortabt Folk.

Og nu skal jeg fortælle, hvorfor jeg gik over til den russiske Presse, og hvorfor
170 det nu er der, jeg skriver. Men først et Par Ord om det, som har været det eneste,
jeg har villet udrette, - nemlig at gøre Mit til, at det blev umuligt for Sverige
ogsaa herefter at nægte at gaa med paa Voldgiftstraktater. Det fremgaar af hvert
eneste Brev, jeg har skrevet, at dette er min Hensigt, og at jeg af ganske Hjerter
mener, at jeg ogsaa gavner Sverige ved, saalangt jeg formaar, at tvinge det ind paa
175 den Vej. Da den enstemmige Beslutning om en Voldgiftsadresse blev vedtaget i
Stortinget, ja ikke paa mange Aar har en Beslutning af Stortinget glædet mig
som den. Den gjorde mig stolt af at tilhøre dette Folk. Den spaar om gode
Tider. Den spaar om, at den Tid snart skal komme, da der skal staa et enigt Folk
om det, som angaar vor Stilling udad.
180 Statsminister Hagerup er efter min Mening en dygtig Mand, men hellerikke
mere. Ti det, han sagde i Stortinget, var bare Jus, og det gaar ikke an at se paa
Voldgiftssagen med bare juridiske Øjne. Han fandt ikke Garanti nok i
Voldgiftsdommene. Det tidligere Medlem af Gladstones Ministerium, Charles

185 Russell, er utvilsomt baade en større Mand og en større Jurist end Statsminister Hagerup, han er en af Verdens første Jurister, og han har paavist, at endnu har det aldrig hændt, at en Voldgiftsdom er brudt.

Det har aldrig hændt. Og det andet, han holdt frem, var, at der er noget i selve
190 Voldgiftstankens Væsen, som er af en anden Tønde end hele Krigspolitikken, og derfor vil den skabe Samfundstilstande, som vi endnu ikke aner. Havde jeg været i Stortinget, havde jeg rejst mig mod Hagerup i dette. Vore Politikere skaber sig saa ofte om til Jurister og begaar den Fejl, at de bare regner med de Forhold, som er, og naar man nævner Voldgiftssagen, saa siger de, at der er ikke
195 Sikkerhed. De regner ikke med, hvorledes det vil se ud i Menneskenes Følelse, naar slige Domme har faldt, den ene efter den anden, og alle staar, og Traktaterne gjælder Folk og Folk imellem, og der er indgaaet en Mængde af dem. De regner ikke med, at Menneskenes Hjerne forandres, at naar Forholdene selv forandres, ændres Meningerne med dem. Det glemmer Juristerne og ofte
200 Politikerne med.

Vi mener med Voldgiftsdomstole saadanne, som skal staa der færdige paa Forhaand og ta fra os hvilkesomhelst Stridigheder. De er vor egentlige Udenrigsminister, og den Neutralitet, vi vil holde, er Intet, før selve
205 Instrumentet staar der, som tar Faren væk. Dette paa Forhaand at faa afgjort, at alle Stridigheder skal løses ved Voldgift, det er for mig Kjernen i det Hele.

Og at faa Sverige med derpaa, deri ligger Kjernen ogsaa i vor Strid med Sverige, for os gjælder det Livet, og did var det, jeg vilde.

210 Og nu tilbage til den svenske Lednings Tvetydighed. Tvetydighed til den ene Side fører ogsaa til Tvetydighed til den anden. Er de tvetydige overfor os, er de det ogsaa i mere. Og naar de paa den ene Side uafladelig ruste og til den anden Side siger Nej til Voldgiftstraktater, da bringer de sig i en tvetydig Stilling. Naar
215 de afsætter Lewenhaupt, om hvem vi ved, at han var os god og fredsæl og mod Krigspartiet i Sverige, naar det gjaldt os, og indsætter Grev Douglas, som har skrevet - og dette er hidtil uimodsagt - en Bog, der anbefaler Norge og Sverige at tiltræde Tremagtsforbundet mod Rusland, saa siger jeg: dette er Tvetydighed. Og det er mod denne Tvetydighed, jeg har dyppet min Pen. Den eneste Maade,
220 vi kan slaa den ned paa, er at gjøre den kjendt.

Om man vilde spørge mig, tror du, at Sverige vil have Finland tilbage, - det tror

jeg ikke; men derfor kan der være mange Maader at hjælpe Finland paa, og der er
225 sandelig ogsaa ædle Følelser, som her ligger til Grund. Jeg hartalt for meget med
Svensker til ikke at vide det. Men hvis man spørger mig, om jeg tror, at Sverige
vil holde sig en Dør aaben, og at det er derfor det ikke vil være med paa
Voldgiftstraktater, saa svarer jeg ja. Ja, om jeg saa skulde dø her, det er min
Overbevisning. De vil holde sig en Dør aaben. De ved ikke, hvad der kan hænde,
230 de vil være fuldtroget, det er deres Stilling, og derfor vil de ikke være med paa
Voldgiftstraktater, og det er Grunden til, at de beholder Douglas. Og hvis
Svenskerne vil ærligt Spil overfor mig, som jo er en enkelt Mand, saa maa de
først og fremst indrømme, at det, Bjørnson vil, bare er at faa os ogsaa til at være
med paa Voldgiftstraktater; - nuvel, vi skal gjøre det, for at denne Mistanke kan
235 komme væk. Eller lad Douglas gaa som et Tegn paa, at de vil, og jeg skal sandelig
ikke skrive et Brev mere, og selv skal jeg være den gladeste af de glade. Men naar
de isteden bare kaster sig med det vildeste Raseri over en Enkeltmand, hvad
andet kan det betyde, end at de ikke har rent Mel i Posen, det er derfor de er saa
rasende. Jeg tror, jeg har sat Fingeren paa Saaret.

240 Og nu skal jeg fortælle, hvordan det gik til, at jeg kom til at skrive i den russiske
Presse. Det skede, Skam at sige, ved et rent Tilfælde. Uagtet jeg bare er en
Nordmand, saa maa jeg faa Lov til i al Beskedenhed at meddele, at jeg er i et
Slags Duelforhold med Udenrigsministeren Grev Douglas. Vi skriver hver vor
245 Gang. Men der er den Forskjel, at jeg har ingen til at skrive for mig, og han har
mange. Der stod en Artikel i "Posttidningen", og den beskyldte os for, at vi i
1895 havde villet angribe Sverige. Og "Allehanda" skyndte sig med at basunere
ud: det er Douglas, som har skrevet den. Det er Kar det! Jeg skrev da noget
imod, og han eller hans noget imod det igjen. Men noget af det, jeg skrev, kom
250 over i et russisk Blad, et Blad, som Kejseren læser, og hvis Udgiver er Fyrst
Ouchtomski, der ledsagede Kejseren paa hans Rejse i Kina og nu er i Spidsen for
en Ambassade derhen. Det er til ham, jeg sender mine Korrespondencer, - en af
de mest fremtrædende russiske Politikere. Og derfor behandles jeg nu som af
den norske Højrepresse. De tror bestemt, at jeg siger noget i Rusland, som
255 Russerne ikke ved før. Et Eksempel paa det modsatte. Efterat jeg havde skrevet,
fik jeg fra den russiske Udgiver sendt Udklip af en hel Del tyske Aviser, som
kunde vise mig, hvor ilde Tyskerne fordrog Voldgiftstanken. Han fulgte med!
Altsaa, en Artikel af mig, som blev oversat paa Russisk uden mit Vidende af en
Mand, jeg aldrig har seet, - og derover rejser der sig et Spektakel i Sverige over
260 alle Grænser. Alle Navne gaar an. Og de nederdrægtigste Beskyldninger. Ja, en
god gammel Ven af mig truede endog Norge med Krig i den Anledning. Da

syntes jeg, det gik for vidt. Og jeg bestemte mig til, at nu vilde jeg skrive ogsaa i den russiske Presse. Der maatte da være Maade med alt. Det gik da ikke an at
265 lade os diktere fra Sverige alt heller. Og jeg tror, at I, enten I er Højre eller Venstre, vil være enige i, at dette var det eneste Svar.

Og nu ivaar tog den Duel, jeg talte om, en forunderlig Fart. Jeg var i Udlandet og læste den ene gemene Artikel om Norge efter den anden i tyske Blade. Jeg
270 kom virkelig til at tænke paa det hemmelige Fond. I et Blad læste jeg Gang paa Gang de nederdrægtigste Beskyldninger mod os, vi blev rakket ned som Folk, i vor Økonomi, vi blev gjort til Humbugmagere og Svindlere, og jeg forsøgte tre Gange at faa nogle Linjer ind til vort Forsvar, men alle tre Gange forgjæves. Jeg kom virkelig til at tænke paa det hemmelige Fond. Og nu lægger jeg samme
275 Maalestok paa dette. Er det Tyskland, som har Interesse af at stænge mig ude fra at svare? Jeg er jo en gammel Journalist, der var intet at sige paa Formerne, jeg kjender dem, naar jeg vil bruge dem.

Nej, hvem havde Interesse deraf? Ja, det behøver jeg vist ikke engang at sige.
280 Men da jeg svarte paa en Artikel i det udbredte "Daily Chronicle" i London, der var som fra "Posttidningen" selv, da kom mit Svar ind paa en fornem Plads i Bladet og med en smigrende Indledning. Og min Agent i London underrettede mig om, at Redaktøren havde sagt, at det kun skyldtes hans Fraværelse fra London, at den svenske Artikel var kommet ind. Og derfor satte han nu mit
285 Svar paa den beste Plads for at vise, at han stod paa Norges Side. Jeg synes ikke, jeg skal overfaldes for en saadan Virksomhed i mit Lands Tjeneste. Men Højrepressen taler om de "Bjørnsonske Skriverier", - det er, som jeg ikke kunde skrive længer heller! Og nu vil jeg tale lidt om Højrepressen.

I har altsaa hørt om de Bagvaskelser, som udsprede mod os i udenlandske Blade. Svarte Højrepressen paa dem? Nej, men den forfulgte mig, naar jeg svarte. Dette er denne skamløse Presses Opførsel. Naar de skreg mod mig i Sverige: lömskt, rakte den sig paa Tærne og hvinte: lumskt! Og naar det hed fosterlandsförrädare, skreg de Fædrelandsforræder efter, og fandt de derinde op
295 et nyt Ord brodermördare, saa svarte Ekkoet her Brodermorder straks. Ti et Ekko fra Sverige er det, de er. Jeg ved, at der nu er en Grænse, hvor denne Presse og vi mødes, at hvis Sverige kommer med Vaaben, vender de sine Penne mod Sverige. De er dog vokset did, og denne Vækst er dem til Hæder. Men det er det besynderlige, at de kjender ingen anden Grænse end den materielle, ingen anden
300 end Kjølen, som om der ingen aandelig Grænse var, og som om ikke ogsaa den

kunde trues. Men naar jeg taler om Højrepressen, forvarer jeg mig mod, at jeg slaar den sammen med Højrepartiet; det er for en stor Del bedre end sin Presse. Det lærte jeg paa min Rejse nu nylig og paa en saa glædelig Maade, at jeg aldrig skal glemme det.

305

En stor Del af denne Højrepressens Forsyndelse kommer af, - ja jeg kan gjerne sige det i en liden Historie. En Højredame, der disputerte med en Dame af Venstre om disse Festerne for mig, hvor der ogsaa var Højrefolk med, mente, at hvis det havde gjældt en Digter, som bekjendte sig til Højre, saa vilde nok ikke Venstre gaaet i Fest for ham. Venstredamen fandt, at Eksemplet laa fjernt; for I har ingen Digtere, ingen Kunstnere af Rang, ingen af dem, der som Nansen lægger Glans over Landet. Højredamen begyndte at graate. Men hvorfor graat hun? For Højre har da ogsaa Sit. De har det jo i Videnskaben. Jeg behøver bare at nævne Yngvar Nielsen, L. L. Daae og Morgenstierne. Store Kilder for en upartisk Videnskab. De bærer hele Norge. Hvorfor nævnte hun ikke dem? Nej, hun følte uvilkaarligt, at Digterne og Kunstnerne har mere af et Folks Instinkt, at det er dem, som er foran paa den Led, Folket skal frem, at det er gennem dem, Fremtiden taler, at det Lys, som skinner i dem, skinner foran der, hvor vi skal hen. Det er denne Fremtid, som Højre ikke har instinktmæssig Bud fra, fordi de har ingen Fremtid. De, som er foran, er det i Kraft af sin Fantasi, og i dens Lys ser de, hvad som skal komme, og derfor har vi dem, og de har dem ikke. Og hvad der undskylder denne Presse, det er, at den ikke ejer et eneste Talent. I sin Talentløshed spriker den sig ud og sparker med store, grove Ord, medens den, der har Talent, blandt andet forsøger at karakterisere. Den har intet Talent uden Prokuratortalentet, den kan bare én Kunst: Bagvaskelsens. Af Armod, af Fattigdom bærer de sig ad, som de gjør, og derfor er de ogsaa blet bare slige Redskaber, som de nu er det for Sverige. Saa jammerlig er denne Presse i sin Talentløshed, at den endog har sat ud, at jeg skulde være forlokket af russiske Spioner, der skulde nok ogsaa være Damer med. Det, som jeg skriver ud af min inderste Overbevisning for at tvinge Sverige til at gaa Fredens Vej og forlade Tvetydighedens, det er Spioners Værk. Sligt skriver de talentløse jammerlige Figurer, som for Tiden udgjør den norske Højrepresse.

315

320

325

330

335

Og nu staar vi foran Valget. Tag denne Skam fra os! Lad ikke vore Fjelde gjenlyde af svenske Ekkoer, vask Landet, lad dette herlige Land faa være sig selv. Jeg rejste nedover idag, og Uvejret var over, og Skodderne lettede, og de store Gaarde kom frem, - slig skal Taagerne lette over dette Land, og det skal skinne norskt. Sørg for det! De Valg, vi nu skal gjøre, er ikke Valg for at faa dette eller

hint frem mod Sverige. De Forhandlinger, som er indledet, deres Udfald faar vi afvente. Men de kan øge den norske Æresfølelse, ved at vi kommer stærkere igjen, end da vi gik ud for at stemme. Vi skal redde Flaget og Flertallets Program. Hvorledes vilde det se ud, om vi kom med Flaget strøget og Flertalsprogrammet dragende i Smudset og bad Sverige om Ligestillethed? Øg Æresfølelsen, saa slig Skjændselstale mod norske Patrioter dør og alt, som har Sammenhæng dermed! Øg Æresfølelsen, og vi skal sejre stort i de Valg, som kommer!

345

350

Kilde

Chr. Collin og H. Eitrem (red): Bjørnstjerne Bjørnson. Artikler og taler, bd. 2. Kristiania 1912, s. 356-366.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/og-aeresfolelsen-og-vi-skal-sejre-stort>

355

360

365

370

375